Pascal Paulus

WestIberische Belevenissen

Leven in de tweede grootste Iberische natie

2018

Aan mijn dochters

© Pascal Paulus, Carnaxide

1º versie: 2005
Herwerkte versie : 2018
Paulus, P. (2018). West-Iberische Belevenissen
https://sites.google.com/view/pepepascal/home

West-Iberië zou dezelfde geografische ligging kunnen hebben als Portugal.
Eind jaren negentiennegentig verklaarde diens nationale humorist van buitenlandse afkomst Herman José fier burger te zijn van de tweede belangrijkste Staat van het Iberische schiereiland.
Ik beschouwde het als een wenk hoe over een deel van een schiereiland te vertellen en rekening te houden met gevoelige nationale zielen.

Aankomst

Je kon in negentien zesentachtig dit land niet zomaar binnenkomen. Je moest een echte grens over, en als je met je hebben en houden aankwam, moest je een vrijgeleide hebben van de ambassade om je hebben te mogen houden. Dat had men ons uitgelegd op het consulaat enkele maanden voor de reis. Dus brachten we ettelijke avonden door met het oppoetsen van serie-nummerplaatjes van diverse toestellen om ze te lezen en over te schrijven, waarna de vertegenwoordiger van de autoriteit het schrijfwerk netjes bevestigde.

Na tweeduizend vijfhonderd kilometer tussen andere migranten te hebben gereden, lag de eindgrens voor ons. De laatste twaalfhonderd meter maakte ons vertrouwd met één van ’s lands typische fenomenen: files. Na dertig jaar is dit cultureel fenomeen bijna intact bewaard: hier ga je voor alles in de file staan. Tegenwoordig iets minder netjes, want de globalisatie heeft het nationale ordegevoel wat verstoord. Maar toen heerste de rust van de eigenheid nog. Je schoof gewoon aan. Uren. We deden mooi mee.

Hele series auto's werden helemaal uitgekeerd. Naar ons VW-busje keek niemand om. Men vroeg zelfs de papieren niet waarop de consulaat-meneer zich dienstig had gemaakt met wel drie verschillende stempels.

***

Die eerste maanden van onze driekoppige volks-verhuizing lieten de familie-inkomsten ons niet toe om veel met de auto te rijden. We hadden net geteld geld voor één halve tank benzine per maand. Dat liet één maandelijks ritje naar het stads-centrum toe.

Ondertussen stond het busje te lang geparkeerd in steeds dezelfde buurt. Het was toch een leuke wagen en de financiële marge van de familie zou zeker verbeteren. De langer dan de drie maanden toegelaten buitenlandse nummerplaat moest dus wel moest op-vallen.

Een omzichtige vraag over invoerkosten, alsof het derden betrof, deed ons onmiddellijk en voor altijd afzien een wettelijke invoer te overwegen. Het busje zou gewoon de volgende zomer naar het land van herkomst gaan. Ondertussen werd ons aangeraden

dat de derden een tweetal uitstapjes naar Oost-Iberië zouden verzorgen om gestempelde legale uit- en inritten op een daarvoor voorzien papier kunnen voorleggen. Gelukkig gingen we daar niet op in.

***

Het West-Iberische werkcontract veronderstelde immers een West-Iberisch identificatiedocument. Het identificatiebewijs waar we over beschikten was uiteraard van buitenlandse oorsprong, de reispas ook. De vertegenwoordiger van die buitenlandse autoriteit legde in zeer gebroken Nederlands uit dat identiteitskaart en reispas moesten worden bijgestaan door een lokale identiteitskaart. We ruilden papieren en fotokopieën van uitheemse kaarten in voor een erg blauwe identiteitskaart, speciaal voor in het binnenland verblijvende buitenlanders, waarop ook het adres vermeld stond. De binnenlandse binnenlanders hadden recht op een beige kaart, zonder adres. Blauwer dan de binnenlanders, kon de buitenlandse belanghebbende partij van het werkcontract nu door binnenlanders in de eigen taal geïdentificeerd worden, en dus kon dat contract

geldig verklaard worden. Je kon nu natuurlijk moeilijk blijven verklaren dat je als toerist van West- naar Oost-Iberië en terug reed met een in het buitenland geregistreerd busje. Dus deden we dat niet.

***

Nu de eerste behoeften min of meer voldaan waren, werd het tijd om eens uit te zoeken of onze éénjarige dochter bestond. In het land van herkomst was dat wel het geval, ze werd er zelfs van dubbele nationaliteit voorzien, maar dit bood geen garantie dat ze ook in het land van aankomst over één, laat staan twee nationaliteiten zou beschikken.

Om het papieren spoor na te gaan van in het buitenland actieve inlanders, en zij was in zoverre actief geweest dat ze daar was geboren acht maanden voor ze naar het voor haar onbekende en andere geboorteland kwam, kon je toen bij de Centrale Registratie terecht. Het is indrukwekkend hoeveel verschillende diensten ook vandaag nog centraal werken. En toen al werkten ze centraal voor zichzelf. Deze specifieke centrale dienst centraliseerde binnenlanders in het

buitenland en buitenlanders in het binnenland op voorwaarde dat ze in contact stonden met in het binnenland eventueel teruggekomen binnenlanders uit het buitenland. Dat was duidelijk ons geval. Na vier uur file werd die duidelijkheid bevestigd.

Maar van onze dochter geen spoor. Voor ons bestond ze natuurlijk wel, maar voor de nationale gezondheidsdienst niet. Er was immers geen enkel geklasseerd papier om te bewijzen dat ze zelf ook was. En vermits, gezien haar leeftijd, haar eigen gedachten niet officieel erkend werden, wás ze eenvoudig niet. *Non cogita, ergo non est.* Een vermoeide papierbewaker suggereerde nog even dat ze misschien centraler bestond in de dienst voor buitenlanders die als buitenlanders naar het binnenland kwamen en dus een buitenlandse aangelegenheid zou zijn, maar hij was er niet erg van overtuigd. Op het papier dat we zelf meebrachten, maar niet het statuut van centraal papier had, was zoveel duidelijk. Ze zou tezelfdertijd binnenlands en buitenlands zijn, en dus als binnenlander in deze centrale dienst geland. Men ging het opzoeken en of we over een maand terug konden komen.

Een maand later nam het probleem een andere vorm aan. Er was een binnenlandse van buitenlandse herkomst gevonden met de juiste naam en de correcte ouders, maar dat kon dan toch niet dezelfde persoon zijn, want die ouders waren getrouwd, terwijl wij dat niet waren.

We keken nu toch wel even op: dezelfde centrale dienst was ons welbekend, want we brachten er twee jaar eerder vele uren door om er de papieren samen te sprokkelen die de huwbare conditie van het binnenlands deel van ons partnerschap bevestigde. We waren er ook redelijk van overtuigd dat we onze handtekening hadden gezet onder een buitenlands document dat via de vertegenwoordiging van dit binnenland in ginds buitenland ook binnenlandse waarde kreeg, vermits het hier centraal opgeborgen moest liggen.

Uiteindelijk werd dan toch aanvaard dat onze dochter voorlopig onze dochter was, in een situatie die verdere ontwikkeling afwachtte.

Het ontwikkelde zich inderdaad verder, toen een tweede dochter geboren werd, ditmaal evenwel meer

binnenlands dan buitenlands.

Het leek een heruitgave te worden. Eerst weigerde men om haar te registreren, vermits op de blauwe identiteitskaart een gehuwde conditie vermeld stond met iemand die op haar beige identiteitskaart ongehuwd was. Enkele boze telefoontjes van de locale dienst naar de centrale dienst en terug, gaven onze tweede dochter dan toch een wettelijk karakter, waarbij de eerste, als bonus, plots ook wettelijk werd.

En zo werd, van de ene dag op de andere, het luierverbruik met de helft gesubsidieerd door de nationale kinderdienst hoewel die subsidie voor de eerste dochter nauwelijks nog nodig was.

Maar dat eerste jaar waren we nog niet zover ...

***

We verlieten zonder problemen het binnenland met het buitenlandse busje en de buitenlandse papieren. We verkochten het busje en kwamen met het verdiende geld per vliegtuig terug.

Dat jaar leerden we vooral dat file-schuiven een groot voordeel heeft. Je hebt rustig de tijd om de voor- en nadelen van alle variaties door te nemen van

administratief bureaucratische richtlijnen om ze tot menselijke proporties te herleiden.

De grote gebeurtenis

De zon kaatst hard op de zuiderse witte gevels. De straat laat stof vermoeden zodra je er een stap in zette. De auto raast door de straat alsof het een snelweg betreft en bevestigt het stoffige karakter ervan.

Een dorp zoals zovele andere in het West-Iberische zuiden, anno 1989. Langs de gevel schuiven twee figuren. Ze verdwijnen bijna in de gevel wanneer de auto langs hen voorbij stuift. Ze steken gewoontegetrouw hun hand op naar de chauffeur die er slaperig uitziet.

‘Die heeft weer een stuk in zijn kraag.’

‘En niet zo’n kleintje!’

‘Ik wist niet dat hij al terug een auto had. De andere had hij toch helemaal kapotgereden?’

‘Ja, maar hij kon met zijn buurman de zaak zó voordoen dat de verzekering de boel betaalde. Dienst, wederdienst…’

‘Nee? En de rijkswacht? Hoe speelde hij het klaar om niet te moeten blazen?’

‘Ze hebben gezegd dat zijn vrouw aan het stuur zat, en vermits het zogezegd de buur was geweest… alles in orde.’

‘Ja, waar dient anders de verzekering voor? Alles is al duur genoeg.’

Om het plein over te steken, moeten ze de schaduwstreep naast de gevelrij verlaten, en de pijnlijk weerschijnende kasseien overlopen. Het café ligt aan de overkant, naast de kerk. De auto staat slordig voor het café, tussen twee andere, grote rode wagens, met buitenlandse nummerplaten. Het is zomer, de emigranten komen naar het dorp en hebben geld om rondjes te betalen, terwijl vrouw en kinderen thuis bezoek hebben van de andere dorpsvrouwen, uit op een roddeltje, en op nog meer van die verhalen over de libertijnse gewoontes, daar in het verre noorden.

‘Je weet niet wat je ziet! Ze lopen zomaar over het strand, met hun borsten zomaar bloot!’

‘Schaamteloos!’

‘En als er een doodgaat. Denk je dat ze in het zwart lopen? Net de tijd om ze in de grond te steken, en dan is iedereen terug in gewone kleren!’

‘Há, maar ik heb gehoord dat de kleine van de dochter van de nicht die daar op het grote hof woont der ook van weet! ’t Schijnt dat ze het houdt met een veel

oudere man. En ze zijn niet getrouwd!'

'Zie je wel. De mijne zei het nog onlangs: al dat geklets, en ons land nu ook in Europa, daar komt nog gedonder van!'

Ze duwen deur van het café open en het lawaai van luid pratende mannen komt hen onmiddellijk tegemoet. In een hoek zit een van die nieuwerwetse koppels, je weet wel, van die die hun vrouw mee op café nemen. Daar komt nog narigheid van, je zult het maar zien.

Ze lopen naar de toog, druk roepend en handen gevend. De roekeloze autobestuurder slaat net een koffie met een groot glas witte alcohol door.

'Hetzelfde?'

'Nee, alleen een witje. Geen koffie meer. Slecht voor de bloeddruk.'

'Daar in het noorden noemen ze een witje "*eau-de-vie*", levenswater, wist je dat?.'

'Leuk, dan alleen een glas "water", geen koffie.'

'Hebben ze de stieren al gekocht voor het feest?'

'Ze zijn al in het dorp. Hetzelfde?'

'Hetzelfde. Een glas "water". Há, leuk, dat levenswater. Moet ik onthouden.'

Aan de grootste muur van het café hangt een affiche. Een kleurige noot om de feesten ter ere van Heilige Barbara aan te kondigen. Niet minder dan zes stieren zullen aan haar opgeofferd worden. Er komt ook een schaars geklede vrouw zingen. Volgens de affiche is de titelsong "*Leg je handje erop*".

Arme Barbara. Je zou voor minder weigeren om heilig verklaard te worden.

'Laat ons hopen dat die beter zingen dan vorig jaar. Hetzelfde?'

'Hetzelfde, en dan ga ik ervan door.'

De deur gaat open, gaat dicht, startende motor, hoog toerental, gierende banden, KLAP BOEM.

Ze lopen naar het raam en daarna naar buiten.

'Verdorie, dat was zijn laatste klap.'

'Heb je dát gezien?'

Er zal nogal wat te vertellen zijn op het feest.

'En?'

'Hoe, en? Hij was op slag dood. Hetzelfde?'

'Hetzelfde.'

De marktloper

In het najaar zijn er weer eens nationale verkiezingen. Een ritueel dat zich tegenwoordig om de vier jaar herhaalt. Want het land is nu al bij al toch weer bijna vijftig jaar democratisch. Da's lastig, want je moet, als je verkozen wil worden, om de vier jaar de straat op. Als je in de partij niet teveel opvalt, maar ook niet te weinig, dan kan je, net als vroeger, een groot deel van je leven in het parlement doorbrengen. Dat geeft nog altijd recht op een goed pensioen. Iets minder dan vroeger, maar toch... Omdat het land nu echter democratisch is, moet je om de vier jaar de straat op. En het gaat al beter. In de eerste democratische jaren, moest je gemiddeld om de 6 maand de straat op. Dat was toen knap lastig en niet altijd ongevaarlijk. De idealen konden de gemoederen verhitten. Gelukkig is de interesse nu gedaald. Het is voldoende om rekening te houden met die 4 of 5 op 10 binnenlanders die gaan stemmen. De anderen gaan niet meer, en dat scheelt een stuk in plastiek zakjes, balpennen of potloden. En truitjes.

Gelukkig is de wet gelijk goed in elkaar gezet.

Stemmen kan enkel op zondag. Een zondag die de president vastlegt in overleg met de uitvoerende eerste minister en met alle partijvoorzitters. Die zijn het niet zelden over een punt akkoord. Als voorzitters, kunnen ze, als het zo uitkomt, partij kiezen voor data die samenvallen met verlengde weekends en feestdagen. Het volk is soeverein en kan dan zelf beslissen of het zal stemmen of naar het strand zal gaan. En veel volk kiest soeverein voor het strand.

Maar er is één volk waarvan men liever heeft dat ze niet naar het strand gaat: het marktvolk. En tussen dat marktvolk zijn vele kandidaten belust op één speciale groep. Iedereen spant zich in opdat de visverkoopsters soeverein verklaringen afleggen tijdens de televisieuitzendingen. En hun beslissing aankondigen om te gaan stemmen op de mooiste jongen. Bij de visafdeling van elke markt vindt je elke aankomende figuur. In tijden was er zelfs één die de *verkoopsterzoener* werd genoemd.

Een andere populaire partij-loper kon het decorum beter bewaren: hij was heel zijn politieke carrière door gekend als de *marktloper*.

Maar wat voor een marktloper!

Zijn atletische gestalte liet hem toe vier tot vijf markten per marktdag te lopen. Een lange afstandsloper. Trouwens, lange afstanden, daar kan het land van meepraten: verscheidene gouden medailles.

Hij liep zo goed, dat hij dikwijls op het partijapparaat vooruit liep. Die konden hem gewoon niet bijbenen. Ze klaagden er soms over: zó zag je hem, zó was hij de hoek om; rechtsom. Zijn credo was de hoek enkel rechtsom te nemen. En dan toonde hij zich bezorgd en brulde hij:

'Waarom hebben de mensen lage pensioenen? Omdat de politiekers teveel verdienen!

Waarom zijn er ellenlange wachtlijsten in de hospitalen? Omdat de politiekers niet naar de hospitalen gaan, en dus niet weten wat het is om te wachten op een lijst.'

Hij zou daar verandering in brengen. Rechtse ontwikkeling van de streek. Rechtstreekse ontwikkeling met een s meer. En daar moest je bij de visvrouwen voor zijn!

Wie stemmen vist moet bij hen terecht. Visvrouwen weten alles over de problemen van het volk.

Ze weten alles over alles. Echte politieke commentatoren. Ze zijn de ruggesteun van de ernstige politieker. Zonder hen, zou politiek niet mogelijk zijn. De ichtyocratie, dat is de ware. Heel vroeger al konden de magiërs bij het lezen van visingewanden trends en ontwikkelingen volgen. Nu doen de visverkoopsters dat met hetzelfde gemak.

De marktloper had ook altijd even tijd voor de allesziende camera:

'Je ziet dat ik de problemen van de mensen grondig ken. De markt is een levensschool. Op de markt merk je meteen hoever de politiek van de mensen afstaat. Daar gaan we verandering in brengen.'

Net zoals nu, knikte en reporteerde de journalist ook toen. Hij vroeg niet hoe en niet waarom. Niemand veronderstelde dat hij daar de competentie voor had.

Dat was in 1992. De marktloper is ondertussen van markt veranderd. De financiële markten zijn ook een levensschool. Een verrijkende levensschool.

Zijn pensioen is verzekerd, nu hij een veelvoud verdient van wat hij in de politiek verdiende. En hij

werkte hard om privé-hospitalen te steunen. Het marktvolk waar hij nu mee omgaat heeft van geen wachtlijst meer last. Je betaalt er veel voor natuurlijk en boter bij de vis als het even kan.

Eclips

Het gebeurt soms. Zoals toen, bijna twintig jaar geleden. De maan is boos op de zon, en om haar boosheid te tonen verbergt ze de zon voor de aarde. Op de aarde wonen aardbewoners. Die zijn dol op keuken- en bedverhalen. Dus een boze maan is het zien waard. Bovendien weten de maankijkers lang op voorhand dat de maan zal boos worden. Over de buren kan je alles te weten komen, als je maar nieuwsgierig genoeg bent.

Feest dus. Midden in de vakantieperiode. Er was maar één klein probleem. Dat jaar was de boze maan vooral boos in het noorden van Europa, en de maankijkers mochten niet allemaal naar ginds vluchten, anders liep de kust even leeg als het binnenland en dat zou een nationale ramp zijn voor de plaatselijke toeristische dienstverlening.

In een land waar weinig buitenlandse kranten gelezen worden en er weinig binnenlandse kranten zijn, kan je de waarheid wat beter naar je hand zetten.

De weekpers en de televisie namen vlot de reportages over van noordkranten die wel volledig verduis-

terd zouden worden. En zie, lang voor de gebeurtenis verduisterden ze op eigen houtje een detail. Een 60 % bedekking van de zon is voor een minder oplettende inwoner bijna onmerkbaar. Een soort bewolkte hemel zonder wolken.

Maar de pers publiceerde grafieken en verhalen over hoe het volledig nacht zou zijn op de middag, verhaalde over indrukwekkende schaduwen en over het eigenaardige gedrag van de dieren, die gingen slapen of nog gekkere dingen deden, midden op de dag.

De kustbevolking wond zich hoe langer hoe meer op en zelfs de overheid voelde nattigheid. Indien heel het aan de kust verblijvende land naar de maan en de zon begon te kijken, had je de poppen aan het dansen. De maan tot daaraantoe, maar van zon-kijken wordt je blinder dan van masturberen. Dus werd een enorme campagne opgezet om via apothekers en civiele bescherming speciale brillen te verkopen aan een symbolische prijs.

De brillen verschoven tijdelijk de files van de urgentiebanken in het hospitaal naar apotheek of naar kiosken die kranten verkochten inclusief gratis bril. Je kon echte familiale file-uitstapjes waarnemen,

zowat overal in het land.

Natuurlijk begrepen enkele vakantiegangers gelijk de principes van de parallelle economie: die kochten brillen “*voor heel de familie*”, waarna ze op de grote dag de brillen doorverkochten voor een 50 maal hogere prijs op de zwarte markt. Die dag was de markt trouwens het enige zwarte dat je kon zien.

Enkele minder ingelichte dierenliefhebbers zochten tevergeefs naar brillen voor honden, katten en kippen, want op het nieuws had men gezegd dat de zon tijdens de eclips kon blind maken.

En op de bewuste dag kon je dus velen zien lopen, gsm in de ene hand, bril in de andere hand omdat het moeilijk is dergelijke “bril” op het voorhoofd te houden. Enkele brillenhouders keken ook af en toe naar de zon, maar de meesten voelden zich veilig met de bril in de hand. Zij zouden niet blind worden.

De dierenhouders, de ongelukkigen die geen bril konden bemachtigen en de natuurlijke zwartkijkers, die geen zonsverduisteringen nodig hebben om het einde van de wereld te voorspellen, sloten zich in huis op, en lieten de blinden de schijn van de zon en de maan ophouden, want zij zouden er alvast hun ogen

niet aan opofferen.

De volgende dag, was de ontgoocheling thema: waarom al die voorzorgsmaatregelen voor iets wat niet of nauwelijks te zien was? De kranten toonden de grafische voorstellingen van de waarnemingen en die waren in het Noorden. Daarop verscheen West-Iberië niet eens als waarnemer.

Ondertussen moesten enkele mensen nog uit hun ongerustheid geholpen worden. Maakt de zon blind ná de eclips, of alleen tijdens de eclips?

Het antwoord eclipseerde, de blindheid bleef.

Europa

Het toeval heeft gewild dat West-Iberië Europa ontdekte op het ogenblik dat wij elkaar ontdekten. Daardoor hebben we een zekere compliciteit. Sinds het begin heeft Brussel voor ons een betekenis die in vele opzichten overeenkomt met de betekenis die de binnenlandse bestuurders er aan geven. De lokale hoofdstad heeft voor ons dan weer een andere betekenis dan voor de binnenlanders die nu vanuit Brussel helpen regels opleggen.

Brussel is de stad waar het begin begon. Voor ons op een eerder abrupte wijze. Voor de bestuurders ging er wat diplomatie aan vooraf, met als belangrijkste doel de binnenlandse zaken in een meer aanvaardbaar daglicht te stellen. De Anjerrevolutie bijvoorbeeld was geen daadwerkelijke revolutie, eerder een evolutie. Wie weet, misschien gewoon een spellingsfout. Even een r teveel, dat is zó gebeurd. Waar het nu op aan kwam was om modern te worden, het liefst zo snel mogelijk.

De plaatselijke machthebbers hadden zich tijdelijk

verscholen in Brazilië of in Brussel, plaatsen waar zelf de r onschuldig is. Niet de politici wel te verstaan, maar de echte machthebbers. Ze bereidden het investeringsterrein voor. Dat moest snel, want Oost-Iberië was een serieuze kandidaat, dus moesten zíj er zelf ook bij zijn.

In het kort kwam het er hierop neer een harde troefkaart uit te spelen. Die kaart had de naam "*achterstand*". En politici hadden daar wel oren naar, want die zien ook graag kort. Liefst niet veel verder dan in periodes van 4 jaar.

Achterstand is natuurlijk een relatief begrip. Achterstand ten opzichte waarvan? Ten opzichte van België? Ten opzichte van Griekenland? Wat is de betekenis van het woord achterstand voor de Zuid-Europese landbouwer, die heel precies uitkient hoe hij zijn kanaaltjes water doorheen zijn moestuin voert, ten opzichte van de polderboer die men ervan overtuigt dat hij een consortium hoog betaalde consulenten nodig heeft om te overleven op het land van zijn vader, of van zijn buurman, wanneer de ruilverkaveling al heeft toegeslagen? Vanuit het oogpunt van de consulenten is die achterstand enorm. Vanuit het oog-

punt van de landbouwer misschien niet. Europees geld kan dus gebruikt worden om de Zuid-Europese landbouwers te laten inzien waarom ze consulenten nodig hebben.

Gezien het grote tekort aan inzicht op korte termijn, was het geld welkom. Er zou massaal ontwikkeld worden. Veel geld werd gebruikt om Centrale Begeleidingsstructuren uit te bouwen die dan weer Andere Structuren konden adviseren hoe Plaatselijke Structuren op te starten om gestructureerd te werk te kunnen gaan. Al dat structureren had voor Brussel een klare boodschap uit te dragen. Er werd gemoderniseerd. Het bewijs hiervoor hoefde zelfs niet geleverd te worden door het aantal neergepote buitenlandse grootwarenhuizen of commerciële centra.

Wat telde dat waren de werkloosheidscijfers. Die moesten laag zijn.

Met een Centrale Structuur kan je de statistieken zó structureren dat wat Brussel wil Brussel toegekend wordt. Brussel was dus heel blij. Maar binnenlands was de blijdschap van korte duur. Het geld zou niet blijven komen. Immers, nu de werkloosheid statistisch was opgelost, kon het geld beter besteed worden aan

andere landen, die geen centrale structuren hebben om de structurele werkloosheid uit te bannen. En met grote schrik werd vastgesteld dat er minder geld zou overkomen, wat wil zeggen dat meer geld aan de Europese gemeenschap zou moeten worden betaald.

Dat wisten de echte machthebbers natuurlijk al bij voorbaat, zodat ze stilletjes hun activiteiten verplaatsen naar de nieuwe revolutiegebieden, ditmaal zonder anjer maar met fluweel. Zo liepen ze niet het risico meer belast te worden in het land waar ze kortzieners hielpen bij het kort zien.

Voor de kranten was er ondertussen een moeilijke opgaaf. Enerzijds was er de drang om het eigen land zo gunstig mogelijk voor te stellen, langs de andere kant moest er natuurlijk aangetoond worden hoe onjuist datzelfde beterende land bejegend werd door Brusselse Europeanen die zichzelf tot doel stellen "achterstand te helpen inhalen".

Misschien werd het tijd om de dienst voor statistiek te herstructuren? Liefst met geld van de Gemeenschap.

Noot: Dat was in 1994 op het ogenblik van de tweede van de regelmatig terugkomende cycli Europese begrotingen voor de structurele fondsen. Het zou ook vandaag kunnen zijn, na de Trojka-tussenkomst.

Of vijf jaar geleden, net voor de Trojka-tussenkomst.

Fátima

Fátima, overblijfsel van de strijd van de conservatieve vleugel van de katholieke kerk tegen de eerste republiek – ook toen zonder echte revolutie – stond nog maar eens in de kijker. Paus Johannes Paulus II kwam de herdertjes, die ondertussen al in de hemel zijn, zalig verklaren, enkele maanden vóór het officiële begin van het derde millennium.

Een schrijver vergeleek toen het commerciële feest en het twijfelachtige mysticisme met het doen en laten van de Universele Kerk van Gods Rijk, een Braziliaanse uitvinding. Dat was een bijna zeker verdachte schrijver, hij steunde immers ooit een niet katholieke socialistische president.

De aanhangers van het feest verweten de nog bestaande republikeinen dat ze niet bogen voor het Grootse, enkel omdat ze de aanwezigheid laakten van de President van een officieel niet confessionele staat die besloot in zijn functie aanwezig te zijn en niet als Fátima-gelovige.

Eigenaardig was dat de meeste politici van het land, met uitzondering van die vroegere president,

staatsaangelegenheden verwarden met persoonlijke en religieuze aangelegenheden, door te verklaren dat de zaligverklaring een eer was voor West-Iberië.

De eer is enkel en helemaal voor wie opgaat in de Fatima-cultus.

Voor kritische priesters en gelovigen was het een moeilijke zaak, voor anders-gelovigen en voor niet-gelovigen wellicht iets zonder veel betekenis.

Wie in staat was de mystiek van het geloof te scheiden van de wetenschappelijke analyse, kon hoogstens verwonderd opkijken dat zovele staats-figuren een zó belabberde en weinig moderne visie hebben, en de Staat niet van de Kerk kunnen scheiden. Bovendien worden ze op slag volledig ongeloof-waardig, zodra ze maar met de vinger wijzen naar de Islamlanden.

De wereld verpest door demonen waar Carl Sagan voor waarschuwt is niet aan het verdwijnen. Het is verwarrend te zien hoe het intolerante beest voortdurend terug opduikt. Doorgaans betekent respect voor de andere intolerantie als dit respect vertaald wordt als “*medegevoel voor wie niet (meer) gelooft*”. En het wordt hoogst intolerant als een kritische analyse zich

beroept op argumenten zoals “*en zij zijn niet beter*”. Je kan helemaal niet akkoord gaan met wat de andere zegt. Maar je kan moeilijk iemand overroepen met tegenargumenten die niets te maken hebben met de argumenten.

Het appartement

2002. Een deur van slechte kwaliteit, waar het kijkgat vervangen werd door een gewoon gat. De bel werkt niet. Binnen geluiden, alsof iemand naar een Mexicaanse soap aan het kijken is. Een hond begint te blaffen.

Stappen. Een oog dat het gat opvult, knippert, en verdwijnt. De deur gaat open.

'Jawel, waarvoor is't?'

'Meneer João, we willen over uw stiefzoon praten.'

'Wat heeft ie nu weer gedaan, kom binnen.'

Een muffe gang, vol kartonnen dozen. Links een donkere kamer, met een onopgemaakt bed, vol dekens, zonder lakens. Een wezen dat de boel wat bijeen gaart.

Voorin, een piepkleine ruimte, door meneer João beduid als de slaapkamer van de oudste zoon. Maar die zit op het ogenblik in de gevangenis. Achteraan, onder het raam, een metalen structuur, vol vodden, die alles samen het beeld van een bed oproepen. Drie kleine spaanplaat meubeltjes, zonder deuren, waarin je een mengsel ziet van kleren, schoenen en vaatwerk.

Bovenop de kleinste kast, een luid schreeuwende televisie. Het bedieningspaneel is opengewerkt, de draden hangen er los bij. Vóór de televisie, een oude en vettige sofa, daarnaast een kleine driepoot.

'Ga zitten, ik dring aan.'

Ze twijfelen bij dit vriendelijke aanbod. Zij zet zich neer in het hoekje van de sofa, wat hem de mogelijkheid geeft op het driepikkeltje te gaan zitten. Minder waarschijnlijk om door de vlooien gebeten te worden. De vormloze oude teef komt aan de broekspijpen ruiken. De hond ruikt slecht, zoals alles in huis.

Er komt beweging in de gang. Het wezen wordt vrouw, komt de woonkamer binnen en gaat op de leuning van de sofa zitten. Ze strekt een been dat omhult wordt door een wollen slobkous, waarvan de kleur niet te beschrijven is. Ze kijkt even naar de bezoekers en zet daarna haar blik op het oneindige, dat net even boven de schreeuwende televisie schijnt te beginnen.

Meneer João steekt van wal met een niet gevraagde verdediging.

'Hij is lastig, de jongen, vorige week nog belde de

politie aan de deur, hij zat op twintig kilometer van hier. Ik moest een taxi betalen om hem te gaan halen. Een taxi, op twintig kilometer! Daar heeft hij nu een kadaster. Net zoals hij er een heeft in het politiekantoor van de hoofdstad. En ook hier in het plaatselijk kantoor. Ik weet niet meer wat ik moet doen. Ik weet het. Als hij thuiskomt, krijgt hij van de matrozenzweep. Hij zal ervan krijgen.

‘t Is te zeggen, dat is wat ik zou doen, moesten we nog in de tijd van Salazar leven. Toen was alles gemakkelijker. Eén keer, ik was net twintig, gingen we naar de rosse buurt, als je begrijpt wat ik bedoel. Ik had geen papieren bij. Na tien uur, werden we naar het politiekantoor gebracht. Ik kreeg zoveel slaag dat ik niet meer kon opstaan. Maar ik had het begrepen. Toen was er respect.

En op school! Ik ken de tafels van vermenigvuldiging van buiten. Dat is door mijn juffrouw Matilde. Elke dag vroeg ze João, 8 keer 8? 64. En 3 keer 4? 12. En 9 keer 10? Honderd! Wat? Kom hier!

Éh! Die dag brak ze de lat op mijn kop! Nog wel in de tafel van tien. Moest het nu in die zeven geweest zijn! Maar die van tien! De dag daarop was het van

João, 9 keer 10? En ik: 90. Ah! Goed zo João.

Maar de tijden zijn anders. Nu, als je even boos kijkt naar hen spreken ze direct over de kinderbescherming! ‘t Is me ‘t zootje wel! Waar is’t ie?’

‘Ja meneer João. Dat zouden we ook willen weten. Deze morgen is hij uit school ontsnapt, hij sprong over de afsluiting. ‘t Was zó gebeurd. Met het boekje maaltijd-tickets van een meisje uit zijn klas.’

‘Mooi hoor! En ik doe alles voor hem. Kijk, de kleurpotloden die ik hem kocht. En hier, het zwarte potlood. ‘t Is te zeggen, hij heeft de helft bij hem, want ik brak het potlood in twee stukken, het andere stuk blijft hier. Om te vervangen als hij zijn deel verliest. Kijk naar de kranten hier. Daar haal ik zijn werk uit: kopieerwerk. Já, já, elke dag, kopieerwerk.’

De weekbladen vol foto’s en met weinig tekst getuigen niet direct van een voor een negenjarige jongen geschikte inhoud.

‘ ‘t Is wat ik altijd zeg, hier, aan zijn moeder. Hij zou vast moeten zitten in het internaat voor kleine misdadigers. Daar zou hij tenminste opgevoed worden zoals het hoort. Hier kunnen we hem nooit

vasthouden.’

De moeder, die het hele verhaal eerder apathisch aanhoort, bevestigt:

‘Já, het internaat!’

Er is zelfs het begin van een glimlach op haar gezicht, dat haar op slag wel 5 jaar jonger maakt. Trouwens, nu ze haar wat beter bekijken, wordt het duidelijk dat ze veel jonger is dan meneer João. Geen 5 of 10 jaar, maar ze moet ongeveer de helft van zijn leeftijd hebben.

De bezoekers vinden het nodig de moeder wat beter in te lichten. Dat internaat is erg speciaal. De mama mag er niet zomaar even gedag zeggen bijvoorbeeld. Voor de zoon is het ongeveer zoals de gevangenis. De glimlach verdwijnt.

Hij zegt dat dat niet waar is.

‘ ‘t Is niet helemaal zoals ze zeggen. En daarbij, de kinderen zijn in elk geval van de straat af, en dat is al heel goed. Maar waar is de kleine nu weer naar toe? Niet op school? Hij moet ergens in de Colombo-galerij zitten.’

Ja, dat wisten de bezoekers al. Een collega was zo

vriendelijk geweest uit te leggen, dat als ze ‘s morgens vroeg over de afrastering klauteren, dat is om clandestien de overvolle bus in te glippen en mee te rijden tot het grote commercieel centrum. Daar kunnen ze de hele dag gratis play-station spelen op de demonstratietoestellen van de grote winkels in electro-waren. Het is er ook gemakkelijker om eten en klein goed te stelen, om door te verkopen.

‘Wacht tot hij thuis komt! Hij zal ervan lusten! Met de broekriem! Vast en zeker!’

‘Meneer João! Misschien is dat niet de beste manier. Hij heeft niet hier geslapen vorige nacht…'

‘Hier geslapen??!! Bijlange niet. Ik heb hem gezegd dat hij van de riem ging krijgen, omdat ik hem heb moeten afhalen op het politiekantoor. Hij is zelfs niet met mij naar huis gekomen. Hij loopt sneller dan ik. Ik heb hem sinds gisteren namiddag niet meer gezien.’

‘We weten dat hij bij een vriend is blijven slapen. We hebben al met diens grootvader gepraat, om de jongen naar huis te brengen, mocht hij terug opduiken. Dat was nadat hij deze morgen op school was, enkel om de maaltijd-tickets van zijn collega af te nemen, en daarna was hij weg. Wist u dat het boekje

dat hij bij zich heeft op is?’

‘Ja ja! En wat dan nog. Moet ik ook nog tijd hebben om een nieuw boekje te gaan halen op de gemeente. Denken jullie dat ik niets anders te doen heb?’

‘Maar luister toch. Op die manier heeft hij op zijn minst één warme maaltijd per dag, en u moet toch maar enkel éénmaal per maand, gratis, zo’n boekje afhalen...'

‘Maar hij heeft toch gegeten, al die dagen?’

‘Ja, met de tickets die hij van anderen afnam, hebben we nu ontdekt.’

‘Ik heb hier toch nog tickets voor hem! Maar als de rotzak niet thuis komt, hoe kan ik dan zijn tickets geven?’

‘En kan zijn moeder hem niet elke dag naar school brengen en komen afhalen?’

De moeder komt voor de eerste maal tussen, met een vraag in het Creools.

‘*Pamodi?*’

‘Op die manier zouden we met hem kunnen afspreken, dat hij bij de schoolconciërge blijft, tot zijn moeder hem komt afhalen.’

‘Jáá. Dat hem naar huis komt, we zullen hem dan

wel eventjes aanpakken.’

‘Meneer João, het is beter dat u dat niet zegt. Dat kan slecht aflopen, ook voor u, indien er een klacht komt voor kindermishandeling. Bovendien is het uw zoon niet.’

‘Ik? Het enige wat ik doe is de kleine verbeteren. Niks meer, niks minder.’

‘Maar sla niet, meneer João.’

Een van de bezoekers went zich nu ook in het Creools tot de Afrikaanse moeder, die slechts enkele woorden had begrepen:

‘*Nha bem pa skola. Mi ta krê papia ku nha. Nha podi?*’[1]

‘*Ia. Mi ta bai skola oji, mas tardi.*’ [2]

Iedereen staat recht. Ze gaan opnieuw de gang door. Rechtover de kamer staat een deur halfopen. De ruimte achter de deur blijkt een keuken te zijn waaruit een armengeur komt. Ze nemen afscheid aan

---

[1] Kunt u naar de school komen. Ik zou met U willen praten. Wanneer kan dat?

[2] Goed. Ik kom naar de school, later op de dag.

de deur en de bezoekers keren terug naar de auto.

‘Wel?’

‘Ik weet het niet.’

‘We weten nu tenminste waarom de jongen voortdurend van huis wegloopt.’

‘Ja, maar voorlopig zijn er geen alternatieven voor de hand liggende wel?’

Het overlevingsgeld

Op het eiland was het leven nooit gemakkelijk, en dat is het nog altijd niet deze de laatste jaren van de 20ste eeuw. Je kunt er vissen en je prostitueren aan de toeristen. Je kunt voor de plaatselijke regering werken, als je van de juiste partij bent en in de hoofdplaats woont. Of je kunt er proberen te overleven.

In het dorp is er de Hoopstraat. Ze kruist met de Kerkhofweg.

Op de Kerkhofweg woont een man met een vrouw en twee kinderen. Ze hebben nog een derde kind, maar dat woont in de Hoopstraat, bij een aangenomen pleegmoeder.

Het kind gaat soms op bezoek in de Kerkhofweg maar niet dikwijls. Het is pas twee jaar oud en als je twee jaar oud bent, dan ga je niet zo gemakkelijk op bezoek naar een plaats waar niets te bezoeken valt: een werkloze ruige man, een simpele vrouw en twee pestkoppen die je als speelbal gebruiken. Het kind is liever in de Hoopstraat, waar de tweekamerwoning twee dingen meer heeft: een kamer en een bed.

En toen kwam er een nieuwe minister, een gelovig

man. Een begaan gelovig man. En bovendien sociaal begaan.

Eigenlijk had hij geen minister mogen worden. Maar in die zaken is de drang op begaan te zijn soms gevaarlijk: vooraleer je het weet ben je waar je niet zou moeten zijn. Als begaan sociaal en gelovig oppositieleider bracht hij een bezoek aan het eiland.

Hij zag dorpen met Hoopstraten en Kerkhofwegen. En hij verzekerde dat wanneer hij minister zou zijn alle mensen recht zouden hebben op een overlevingssubsidie die de integratie in de maatschappij kon bevorderen. In zijn sociaal bewogen en fantasierijke hoofd leefde de visie van een betere wereld.

Toen hij minister werd, voerde hij de subsidie in. Het model had hij van het grote democratische Frankrijk, een van zijn voorbeeldlanden.

Maar het land waar hij minister werd en waar het eiland bij hoort beschikt over een voorbeeldige blinde bureaucratie die billijkheid als gelijkheid beschouwd en complexe situaties tot simpele regels herleidt. En voor gelddistributie moesten de regels overduidelijk

zijn: de subsidie zou afhangen van het aantal kinderen ten laste.

De last van nog een kind in een eenkamerwoning zonder kinderbedden is te verwaarlozen. Waar er twee zijn, kunnen er drie zijn, en dat scheelt gelijk een hoop overlevingscenten, voor wie nooit centen heeft.

Het kind ging dus gelijk terug naar de Kerkhofweg. Iedereen had het immers over de controle: als je drie kinderen opgeeft, dan moet je drie kinderen hebben.

Het kind begrijpt het niet. Het is twee jaar oud, kan nog niet goed praten en kan dus ook niet goed uitleggen. Het gebruikt de techniek die de natuur hen meegaf: als je weent, dan komt de verzorgende volwassene om te kijken wat er scheelt, en probeert die het probleem op te lossen. Dat doen de chimpansee en de leeuwin.

Maar het kind woont in een mensenmaatschappij die een cultuur heeft uitgebouwd waarbij de signalen op een subtielere manier kunnen worden doorgeseind: ook op het eiland bestaat het gesproken woord. Daar heeft het kind problemen mee. Het wil gewoon

terug naar die rustige kamer met dat rustige bed.

De man, die het gesproken woord wel kent maar niet de daaraan verbonden cultuur en opvoeding, schreeuwt dat hij niet kan slapen en dat het kind moet ophouden met wenen. Het kind schrikt en weent harder. De man schopt en slaat en striemt en kegelt het kind door de woning. Het kind weent niet meer, het snikt. De man schreeuwt, snik niet, ik wil slapen. Het kind snikt niet meer.

De vrouw kijkt naar het kind. Het lijkt rustig.

De volgende morgen kijkt de man naar het kind. Godverdomme zegt hij, het kind is dood.

De arts, die wel wat gewoon is, staat verbaasd te kijken naar een kinderlijk waarin hij vier uur inwendige bloedingen vaststelt.

De gevangenisgemeenschap integreert de man.

De dorpsgemeenschap stoot de vrouw uit.

Het kind verdwijnt naar het einde van de doodlopende Kerkhofweg.

De minister verklaart, net voor de verkiezingen, dat het invoeren van de overlevingssubsidie globaal een succes is, want meer dan de helft van de re-

chthebbenden zijn sociaal geïntegreerd.

De bureaucratie eert het gelijkheidsprincipe en kan punctuele situaties alleen maar betreuren.

Niet thuis.

Een van de leuke ontwikkelingen voor West-Iberië toen het Europa binnenstapte, was dat er gedurende vele jaren binnen haar grenzen plots behoorlijk wat geld was om op vakantie te gaan. Sommigen slaagden er zelfs in geld voor Structurele Ontwikkeling rechtstreeks op het vakantiebudget schrijven. Maar dat waren diegenen die vóór Europa zich aan het West-Iberische lot verbond ook al wisten hoe met het geld om te springen. Alleen kon er nu met grotere bedragen gesprongen worden.

Eind jaren 1990 is de hoofdstad, voor wat de bouw en de koopprijs van huizen en appartementen betreft, door die verbintenis, een van de duurste van Europa geworden.

De manier waarop gespeculeerd wordt met de gronden laat toe dat bijna iedereen zich verrijkt: de eigenaar, die afwacht totdat hij meer kan eisen dan wat de grond waard is; de bouwer, die er meer appartementen op zet dan wat wettelijk toegelaten is en daarna de prijs van de huizen verhoogt, waarbij hij de grondspeculatie inroept; de beambte die de ogen sluit

voor de onregelmatigheden van de bouwer en daar voor betaald wordt; de leraar van de zoon van de ambtenaar, die samen met een andere leraar van andere ambtenaarszonen een combine opzet, waarbij de zwakke schoolresultaten van die zonen een tweede inkomen verzekert dank zij bijwerklessen; de door de ambtenaar verkozen vertegenwoordiger die een lopende rekening opent bij een reisagentschap om op die manier het geld voor reisvergoedingen in eerste klas kan omzetten in reizen voor de familie in economische; de eigenaar van het reisagentschap die een commissie int.

In deze constructie is de verrijking van sommigen zichtbaar. En als van anderen de rijkdom geen eigendom is, is het domweg eigen bank krediet. Wanneer het krediet niet kan betaald worden, dan kan een nieuwe lening bij een andere bank een oplossing betekenen. De constructie kan een poos stand-houden. Tot alles instort. Dat was toen nog niet het geval en dus kon iedereen in augustus niet thuis zijn.

Iedereen is aan de kust. Er zijn verschillende kusten, die van vier maal het minimumloon per dag per

persoon tot die van een twaalfde van het minimumloon per dag per persoon.

Echte kusten hebben echte vakantiebudget-eigenaars. Die bouwen tweede residenties waar ze enkele dagen per jaar klimatiseren voor ze naar exotischer oorden doorreizen.

Ze verhuren de rest van de zomer die tweede residentie aan krediet-vakantiebudget-eigenaars die door hun krediet te gebruiken de beleggingen van de anderen verhogen, wat de bank toelaat om hen een nieuw krediet te verschaffen.

Die krediet-vakantiebudget-eigenaars die de tweede residentie huurden laten zich graag doorgaan voor tweede-residentie-eigenaars maar ze verraden zich op tal van details.

Ze hebben goedkope imitatie-gsm's van de duurdere merken, en daarmee bellen ze voortdurend. Dat doen ze liefst op het strand, maar ze doen het rechtopstaand en met een volume dat net luid genoeg is om zich te verraden. Ze praten niet over zaken, maar met de familie, over wat de tante moet meebrengen uit het grootwarenhuis in de hoofdstad. De plaatselijke kleinhandel is immers behoorlijk duurder.

Ze lopen met de hond aan de lijn. Je kan zien dat het de achtste boorling is van een nest pseudorashonden, met die kleine afwijking aan oog of oor, waardoor hij geen marktwaarde had, en naar het asiel werd doorgestuurd.

Ze komen samen op terrasjes op het grote plein maar heffen de pink net iets te hoog op als ze koffie drinken en hebben een iets te nadrukkelijk hoofdstedelijk accent.

Ze lezen de krant en daarmee verraden ze zo dat ze niet gewoon zijn om de krant te lezen.

Ze kopen soorten vis voor de grill die, hoewel ze wel gelijkenissen vertonen, goedkoper zijn dan wat echte tweede-residentie-eigenaars kopen.

Ze rijden met glanzend nieuwe wagens. Daarop zie je bij betere observatie de publiciteit van het verhuurbedrijf.

Ze laten een boodschap na via voice-mail omdat ze niet over een echt antwoordapparaat beschikken. Maar zo kan iedereen weten op welke vakantieplaats ze verblijven.

En ze waren nog net op tijd voor het vakantieaanbod van het grootwarenhuis. Dit werd door consump-

tiespecialisten netjes uitgewerkt. Bij de juli-aankopen boven een bepaalde som, kregen ze een wegwerpfototoestel, waarmee ze die foto's kunnen maken die gedurende heel het jaar naast hen op het bureau zullen staan en waarmee ze onmiddellijk aantonen dat ze krediet-vakantiebudget-eigenaars en tweede-residentie-huurders zijn.

Dat jaar, en het jaar daarop, en het jaar dáárop waren ze niet thuis. Ze waren dáár waar de collega's van dezelfde krediet-categorie waren, en waar de collega's van de lagere kredietcategorie naar hoopten.

En toen was het consumerende West-Iberië plots collectief failliet. Collectief kon de Staat niet meer borg staan voor haar met krediet spelende binnenlanders. Er moest geïntervenieerd worden nadat de banken die teveel krediet weggaven niet meer kredietwaardig waren bij andere banken. Het internationaal monetair fonds gaf dus duurder geld aan de Staat die het dan weer aan de banken gaf en er zich collectief blauw aan betaalde.

De banken werden weer kredietwaardig bij andere banken. Dus is het internationaal monetair fonds

weer weg en is het consumptiekrediet weer weer.

Tot het geld weer op is.

Televisiedemocratie

In negentienhonderd achtentachtig was West-Iberië erg achter, dat zeiden de binnenlanders zelf. Vijf jaar later kwam daar plots verandering in. De televisie werd geliberaliseerd.

De echte machthebbers jubelden. Het monopolie van de door hen gedogen pseudo-machthebbers was voorbij. Het werd uiteraard eenvoudiger de gedogen machthebbers in hun pseudo-macht te installeren en er uit te ontslaan. Door ze tegen elkaar uit te spelen kan je ze beter in de hand houden. Geef toe, er is niets zo erg als een niet concurrente toegelaten machthebber: hij gaat zelfs zover te denken dat hij macht uitoefent.

Terwijl enerzijds lijdzaam moest worden aanvaard dat er twee nationale zenders bleven bestaan, kon DRIE agressief binnenvallen. De kerk eiste VIER voor zichzelf op, maar had blijkbaar niet de financiële begeleiding van de consulenten van de Bank van het Vaticaan. De hele operatie werd een serieuze financiële flop, zelf toen, alle kerkelijke inspiratie ten spijt, steeds meer bloot opdook in de laatavondfilms.

Na twee jaar werd DRIE dus het patroon, de referentie voor de programma's van het televisiekijkend land en enkele jaren vervoegde de verkochte VIER haar hierin.

De vervlakking kon op grote schaal toeslaan. De goedkope formules bestaande uit reality-shows of programma's met vulgaire vaak seksueel zeer geladen muziek in ellenlange namiddaguitzendingen worden voor een habbekrats door amateurs gepresenteerd. Deze culturele expressievorm heeft uiteraard geen enkel verband met de rijke muziekvormen dat West-Iberië bezit en waarvan sommige zelfs wereldpatrimonium zijn.

De reclameopbrengsten laat ook verrijkende programma's toe. Je kan bijvoorbeeld als deelnemer in een televisiespel, voor tweemaal het minimumloon wedden dat ze je een hagedis op je kop kunnen zetten zelfs als je aan die beesten een broertje dood hebt. TV-kijkers applaudisseren en de hagedis-held incasseert zijn loon waar hij anders twee maand voor moet werken.

ÉÉN heeft het gesnapt en zet het tegenoffensief in. Eerst nog gesteund door staatstoelagen en gaan-

deweg geopend voor de publiciteitsmarkt "contra-programmeert" ze.

Hoe meer ze haar aanbod vervlakt, hoe meer ze tegemoetkomt aan de financierende machthebbers. Dus gooien DRIE en VIER het op niet ophoudende banale soaps. Met weinig acteurs en velen die in ruil voor lokale beroemdheid bijna voor niets werken.

Volkswensen werden ingeroepen. Het volk dat toch rijk is aan kunst- en cultuurvormen maar over weinig referentiekaders beschikte om het gevaar van de vervlakking te onderkennen had weinig te wensen.

De vicieuze cirkel liet tenslotte toe een paradigma voor nieuwsberichten in te stellen. De machthebbers van de volgende generaties kunnen gerust zijn. De desinformatie van de laatste vijfhonderd jaar is terug. Gedurende een tiental jaar ondernam de televisie pogingen om verandering te brengen in ontspanning en berichtgeving. Dat is nu volledig vervangen door show en niet-informatie.

De drukst bekeken nieuwsberichten hebben steevast hetzelfde formaat. Vier tot vijf maal per week zijn er ellenlange discussies te zien tussen wie met agres-

sieve bijvoeglijke naamwoorden de eigen miljoenen-club uit de voetbalwereld vertegenwoordigt en alle andere aanvalt.

Andere ellenlange reportages met reporter ter plaatse behandelen de dagelijkse verkeersslacht-offers. De verkeerde slag van een slagboom gaf aan een aankomende verslaggever de mogelijkheid om vier minuten door te bomen over middeleeuwse (*sic*) treinlijnen, zonder één enkele analyse te maken.

Reeds aangekomen jachtige journalisten vechten onder elkaar om in een gebrekkige taal jachtige vragen te stellen aan jachtige eerste en andere ministers over allerhande triviale gebeurtenissen. Sinds enkele tijd is er de tendens om voorspellingen te vragen over eventueel toekomstige gebeurtenissen en commentaar over niet gebeurde muizenissen;

Een heel kort buitenlands hoofdstuk beperkt zich liefst tot seksuele schandaaltjes, stormen, invallende huizen en weggelopen katten en honden.

Indien het Afrika en Azië betreft, dan is oorlogs-geweld tussen rivaliserende staten of groepen wel-kom. Ondertussen wordt subtiel de superioriteit be-vestigd van het eigen volk op eigen bodem.

Alle berichten over eender welke historisch plegen van feiten waarbij de glorie en de grootsheid van West-Iberië en de Eigenlanders kan worden geduid zijn ook handig om de meest verstrooiden aan te manen toch wat voorzichtig te zijn met Anderlanders.

Noot: regelmatige auto- en treinreizen van Zuid naar Noord op het Europese continent hebben me geleerd dat de integratie geslaagd is. De televisiekanalen van ieder Anderland manen met dezelfde woorden en argumenten aan voorzichtig te zijn met ieder ander Anderland. Collectief manen ze aan nog veel voorzichtiger te zijn met Andercontinent. De dreigende Andereplaneet buiten houden, daar zorgt de filmindustrie wel voor en de president van Overzeescontinent.

De echte machthebbers kijken toe uit de toren van Blauwbaard's kasteel. Hebben ze nogmaals nood aan een lucratief conflict?

Vakantiebeschouwingen

In negentien achtennegentig woedt er sinds juni een burgeroorlog in Guinea. Tijdens de zomermaanden komt een grote vluchtelingenstroom op gang.

Er zijn ook verschillende conflicten in Timor. Studenten die zich verschansten in ambassades brengen het onder ogen.

In augustus zijn er zware problemen in Congo. Is Kabila president of is hij het niet? Aan wiens goede zijde staat hij, aan wiens slechte zijde?

Eind augustus zijn er nog altijd problemen in Timor en is de burgeroorlog net gedaan in Guinea. Kabila blijft Kabila. Andere problemen slepen aan in Angola.

Sinds begin juli is er ook een erg bedrijvige piemel van een overwerkte Amerikaanse president.

Het is gek. Je verplaatst je binnen eenmakend Europa. Geen Europees komkommertijd nieuws. Ditmaal ook geen conflictnieuws uit Afrika. Het Europese bindmiddel is een specifiek lichaamsdeel van een staatshoofd.

Gedurende dertig dagen Zuid- Midden- en Noord-Europa, verdwijnt West-Iberië en haar voormalig wereldrijk. Gedurende elf maanden West-Iberië waren er ook heel weinig woorden over het *Federale-of-niet-Staatje* dat zó door Cesar opgehemeld werd dat ze er pakweg achttienhonderd jaar later haar naam aan overhield. Over haar Afrikaans achter- of voorland geen berichten niet. Maar alles over een Amerikaanse presidentspenis.

Terwijl we over Europese wegen rijden, herinner ik me de stomverbaasde vragen van negen jaar oude kinderen in West-Iberië: ’Zijn er nog andere ontdekkingsreizen geweest dan de onze?’

Ik denk ook aan die Noord-Europese scholier die voor de zoveelste keer twijfelt: ‘Magellaan, was dat nu een Spanjaard of een Italiaan?’

De reis door het eengemaakte Europa voert ons ook door Tordesillas. De stad vermeldt fier in haar toeristische propaganda dat hier, in 1494, een voorbeeld werd gegeven in hoe conflicten per dialoog worden opgelost. West- en Oost-Iberië verdeelden zonder meer bloedvergieten nog net even de wereld

vóór ze zichzelf minder dan een eeuw later onder één vorst schaarden bij gebrek aan alternatieven.

De Indianen, de Indiërs, de Afrikaanse volkeren, de inwoners van Timor en de Eskimo's van de vijftiende en zestiende eeuw hadden het nooit kunnen vermoeden. Zij werden dialogiserend gekoloniseerd. Zonder bloedvergieten.

Is het verdrag van Tordesillas een voorbeeld voor het verdrag van Versailles? Van de Krim? van Maastricht of van Amsterdam?

Voor de kinderen van het ondertussen terug onafhankelijk West-Iberië is het toch niet duidelijk dat anderen mee koloniseerden. En voor de Iberische kinderen in het algemeen is het niet duidelijk dat er nog Europese kapers op de kust waren.

Voor de Europeanen in hun eigen eengemaakte Europese deeltje is ook niet alles duidelijk. Ze weten wel wat over hun eigen exploten. Griekenland en Denemarken hadden het al lang geleden gedaan. Engeland, Frankrijk, Nederland en België deelden vrolijk in de landrovende bijdragen. Maar wat weten ze over de anderen? De Verenigde Provinciën

herinneren zich vaag dat West-Iberië niet altijd lief was met Indonesië. West-Iberië verwijt de Verenigde Provinciën teveel aandacht te besteden aan haar ex-indonesische halve eiland. Vlaanderen's televisie heeft het over Congo dat Zaïre werd en nu toch weer Congo is, maar weinig over wat er eigenlijk ter plekke gebeurt. Vlaanderen's zuiderburen hebben het natuurlijk enkel over Congo, en dat is niet eens dezelfde Congo. Guinea is voor hen ook weer wat anders dan voor West-Iberië. Voor de Verenigde Provinciën ook trouwens.

De fotograaf waar ik als zomeramateur wat materiaal bestelde werkt ondertussen verder aan de Iberische eenwording: op de factuur vermeldt hij: *Lisboa, España*. Tordesillas was overbodig. Er moet helemaal niets verdeeld worden. Toen niet en nu niet. Iberië samen toen en nu, 1640 was een vergissing. Zo zijn er nog wel meer vergissingen geweest. Daar kunnen de Grote Karel en de Keizer Karel het mee eens zijn. De vroegere eigenaars van het Heilig Roomse Rijk der Duitse Natie ook misschien. En de Romeinse dictators. En de Grieken.

Het kan echt eenvoudiger. Allen samen, met eender welke piemelbezitter als algemeen coördinator. De wereld zou er een stuk eenvoudiger door worden. Het werk van nationale nieuwslezers ook.

Informatie geven om de wereld te lezen is nooit echt hun taak geweest.

Het nieuws is geen taak maar spektakel.

Wet en moraal

Het is in West-Iberië vrij normaal uit alle monden te horen dat alles legaal is. Bestuurders zeggen het, net als journalisten, werkmakkers en beschuldigden.

En toch, dikwijls gaat het er niet om of iets wettelijk is of niet, net als in de rest van de mensenwereld. Mensen die macht uitoefenen over andere mensen hebben heel de geschiedenis door de wettelijkheid bepaald in functie van wat ze zelf als juist en niet juist beschouwen.

Voor de inquisiteurs waren de wetten van de inquisitie de meest juiste die je kon bedenken, bovendien waren ze rechtstreeks door de Hemel bepaald. Natuurlijk waren ze zelf een beetje god, denkende dat God, de dingen wilde, zag en voelde zoals ze zelf wilden, zagen en voelden.

Wel leuk trouwens: de goden hebben altijd ongeveer gedacht en gewenst zoals hun vertegenwoordigers op aarde wilden dat ze dachten en wensten. Het is versterkend te weten dat je zo'n *prêt-à-porter*-god kunt hebben, precies aangepast aan je noden.

Dat is misschien net wat een heleboel mensen die

zich Christenen beschouwen nog niet hebben kunnen vinden: die god op maat. Je hoeft hier maar even te kijken met hoevelen ze jaarlijks naar Fátima komen lopen op zoek naar de dansende zon. Een enkele verdachte priester mag nog wel schrijven dat het hier niet om geloof, maar om bijgeloof gaat, een soort oergeloof, zoals andere oertoestanden waarmee de geïnstitueerde Kerk leerde leven. Het opium voor het volk is niet het geloof, maar het bijgeloof, maar wel gestimuleerd en aangemoedigd door de Institutie, omdat ze er zelf financieel door gevoed wordt. Het volk blijft komen.

Fátima was de tempel door het bijgeloof gered in andere moeilijke tijden. Het is de tempel waarnaar in huidige moeilijke tijden alle handelaars en verkopers stromen. Het is de tempel die helemaal niets te maken heeft met die geboren verteller, op zoek naar zijn vader, en daarom wellicht ook op zoek naar zijn eigen identiteit. Die geboren verteller die zich een volksrabbi stijl toe-eigende, een eventuele ongeletterde rabbi die, als je het mag geloven, een groot gevoel had voor wat moreel juist en moreel verwerpelijk was.

Moreel humaan, moreel van wie humaan wordt, moreel vernis bovenop onze dierlijkheid.

De dierlijkheid zie je soms plots opkomen bij scholieren uit de vier windstreken neergestreken op een kleine speelplaats voor de school in de buurt van West-Iberische hoofdstad.

Kleine welpen zijn het van beren, van tijgers of andere katten, voortdurend met elkaar in strijd om hun grondgebied af te bakenen, waarbij ze nagels en andere natuurlijke verdedigingswapens gebruiken.

Het lijken wel hanen of herten, mannetjes die zichzelf moeten bewijzen. Maar het zijn ook wolven in de roedel, die hun onderwerping aan de sterkere tonen, en aanvaarden door deze geslagen gestraft of aangemaand te worden, simpelweg omdat hij toonde de sterkste te zijn. En die wetten zijn diep ingeschreven.

In Fátima zijn er niet enkel de verkopers. Je vindt er ook wie koopt, gewoon, omdat wie koopt er zich goed bij voelt. Hier kopen ze tussenkomst. Ze vragen bijstand voor een betere gezondheid, een betere en toekomst, voor de anderen, voor de kinderen, een be-

ter huis, meer geluk, een betere school en beter onderwijs…

Wacht even! Voor beter onderwijs, daarvoor kan je niet zomaar bij Hogerhand aankloppen. Beter onderwijs is betere vraagstelling. Betere vraagstelling is betere visie. Meer mensen met een betere visie is gevaarlijk voor Hogerhand.

Een meer en betere visie op de Institutie zou die eigenste Institutie kunnen uithollen. Het zou de visie zijn op de valse belofte, op de schrijnende schijnheiligheid. Het is de visie op die tempelhouders die zich opdringen als bemiddelaars tussen persoon en God. Het betekent inzicht krijgen op de zelf-geschapen god die de Scheppende God verving. Hogerhand is de politiek correcte god, de god van de machthebbers, de machtigen, de Alfawolven, de verkozen hanen. Visiedragers zouden zonder twijfel beginnen aan een ander bouwwerk.

Beter onderwijs beter niet dus, denkt Hogerhand. Laat ons de beeltenisvolgers uitnodigen om niet het juiste te vragen. Het is wellicht interessanter zelfs diegenen die zich vrijzinnig noemen mee uit te

nodigen voor de feestelijke maar twijfelachtige zaligverklaring van de herdertjes. Twijfelachtig, omdat, zelfs voor wie het feest leidt, het niet helemaal zeker is dat ze hoe dan ook wat zagen. Dat zou blijken uit wat het enige nog levende en nu wel erg oude herderinnetje zich zou herinneren. De toenmalige feestleiders uit de jaren twintig, zouden haar hebben geholpen om haar visie ter herschrijven over de opkomende republiek die de macht van de toenmalige behoudsgezinde feestleiders in vraag stelde.

De andere herdertjes leven al lang niet meer en kunnen dus niets beamen.

De toenmalige nieuwe machthebbers die zich als republikeinen voorstelden hadden de absolutisten van enkele eeuwen ervoor wat meer moeten bestuderen. De behoudsgezinde leiders van de Institutie die zichzelf in een soort permanente oorlog zien, kunnen wel een slag verliezen maar ze geven zich nooit gewonnen.

En dus zien we de wettige erfgenaam van de eerste republiek diezelfde republiek vertegenwoordigen bij een twijfelachtig feest. Men noemt het een religieus feest, iets waar ook vele volgelingen van de Christen-

god het moeilijk mee hebben. De republiek die bij anderen aandringt Staat en Geloof gescheiden te houden, laat zich door haar voorman vertegenwoordigen op een feest dat het midden houdt tussen religie en heidens bijgeloof.

Wet en moraal. Het wereldlijke en het spirituele. Macht en ethiek. Staat en Geloof. Ze kunnen uit heel verschillende invalshoeken worden bekeken, en worden toch te gemakkelijk over dezelfde kam geschoren.

De macht staat altijd waar zelf beschouwt dat ze behoort te staan. Ze staat aan de top. Zonder discussie.

Daar staat de vertegenwoordiger van de republiek duidelijk niet. Die heeft enkel de functie om te vertegenwoordigen. Hij vertegenwoordigt iedereen, dat zweerde ie nog toen hij zijn functie aanvaardde.

De machthebbers vertegenwoordigen niet. Die stralen gewoon hun macht uit. Ze steken eventueel een hand uit naar de verdrukten. Meestal wuiven ze hen enkel toe, ze doen alsof ze aan hun zijde staan, maar daar staan ze nooit.

En dat is het vervelende aspect voor de vertegenwoordigers. Wuiven ze mee, of wuiven ze niet mee? Worden ze door dat wuiven wel of niet geres-

pecteerd? En dat respect moet, want anders heb je al snel andere vertegenwoordigers die hen als ondemocratisch bestempelen.

Een dilemma is het, naast de machthebbers te moeten staan. Want die zeggen het wel duidelijk. Je moet jezelf niet teveel scholen, dat is slecht voor de gezondheid. Ga liever werken en je brood verdienen, dat is beter voor iedereen. En kan je dat nu als vertegenwoordiger ook zeggen?

De legale verplichting om iedereen op school te hebben houdt niet noodzakelijk de morele verplichting in om kinderen aan de absolute macht te onttrekken. Dit wordt de volgende uitdaging in West-Iberië. En dat zal niet makkelijk zijn, gezien haar Europese integratie.

Zuiden

Het is warm. Heel warm. Al weken ligt het land er uitgedroogd bij. Daar zal de eucalyptus wel niet vreemd aan geweest zijn.

Maar terug naar toen. Het derde millennium is in haar eerste jaar. Twintig jaar vóór de klimaatsverandering op alle agenda's staan, is die hier al aan de gang. Een net niet woestijnlandschap, als je niet erg aandachtig kijkt. Dat komt goed uit, want vanuit de centrale besturing wordt over het algemeen niet echt aandachtig gekeken naar de periferie. Waarom ook? In de periferie valt er weinig te besturen. Een vertegenwoordigster van het volk zei het ooit. De inlandse migratie van binnenland naar de kust valt niet te stuiten. Het land kantelt gewoon de zee in.

De streek is zo groot als België, met slechts een tiende van haar bevolking. De woestijn is vooral demografisch.

De traag groeiende inheemse kurkeiken die om de negen jaar afgepeld worden en na zesendertig jaar de eerste kwaliteitskurken leveren leven in harmonie

met het droge zuiderse klimaat. Door de streek lopen tal van kleine rivieren. Dichter bij die kleine rivieren worden de kurkeiken gaandeweg vervangen door snelgroeiende eucalyptus. Na twaalf jaar geven die een eerste grote oogst voor de papierindustrie. Als het meeloopt schiet het hout snel terug op en kan acht jaar later een tweede oogst gehouden worden. De eucalyptus zuigt ondertussen het water gretig uit de grond.

Een grote rivier loopt de hele streek langs, soms erdoor. Maar het grootste deel van haar loop vormt ze de grens met Oost-Iberië waar ze ontspringt. En dat is een bijkomend probleem. De buur houdt water tegen. Teveel water, nodig voor de irrigatieteelt in het van oudsher droge teeltgebied. Kurkeiken, olijfbomen en enkele graangewassen werden vervangen door maïs, groenten en fruit en, godbetert het, suikerbieten. Eenmakend Europa legt de quota vast.

Oost-Iberië werkt aan haar quota. Dus volgt West-Iberië. Er worden premies betaald om droogteelt uit te trekken. Andere premies om vreemde teelt in te planten. Zonnebloemen bijvoorbeeld. Zon is er wel, maar de bloem heeft ook grond nodig. En die grond is

niet erg geschikt. Na enkele jaren zijn er vergoedingen en premies nodig voor wie meer geschikt zaaigoed wil aankopen. De centrale politiek is heerlijk.

De dagloners hebben hoe langer hoe minder om handen. De vakbond is ongerust. Echte landbouwers zijn eerder zeldzaam. Maar er zijn grootgrondbezitters. En die bezitten die grond wel, maar leven er niet op, ze leven ver weg. Vaak zijn het geen echte mensen, maar gewoon vennootschappen die beheerders in dienst hebben om op hun grond te zitten en die te verbouwen tot opbrengstkapitaal. Deels kan dat door uit te zoeken hoe je premies kunt verdienen voor planten en uittrekken, zonder ooit een verkoopbaar landbouwproduct te moeten oogsten.

En toch blijft land verbouwen in het Zuiden anders dan wat in het Noorden van het land of in Europa wordt gedaan. In de hoofdstad, waar de beheerders wonen, schreeuwt men om water. De achtergebleven bevolking schreeuwt ook om water, dat komt dus goed uit. En gezien het land haar achterstand moet wegwerken, zal de centrale regering de grootste stuwdam van Europa bouwen. Ditmaal is zelfs de op-

positiepartij akkoord.

De plaatselijke bevolking heeft kleine waterreservoirs nodig om aan haar behoeften voldoen. Sinds mensenheugenis worden daarvoor aarden wallen opgegooid en onderhouden op kleine winterbeken, die kunstmatige vijvers maken, goed voor grond en vee. Maar Oost-Iberië houdt water van de grote rivieren tegen. De kleine beken moeten de uitdroging goed maken die de eucalyptus dan weer bevordert. Dat maakt dat er steeds minder op te vangen is. Bovendien zijn kleine reservoirs geen nieuwigheid. En ook de oppositiepartij is voor vooruitgang.

Een onomkeerbaar proces lijkt op gang gezet. Het Zuiden haalt haar quota voor suikerbieten niet en heeft een overschot aan olijven. Er zijn ernstige gevaren voor de volledige uitdroging van de bodem stroomafwaarts van de afgedamde rivier. Maar de stuwdam zal er komen. Ecologisch Brussel kon niet op tegen Beton-Brussel.

De dam is er nu en het is warm, heel warm. En droog, heel droog. Maar je kan water kopen. Het is

duur, heel duur.

De teelt van suikerbieten komt niet van de grond. Er zijn nogmaals premies om olijfbomen te planten. Ditmaal netjes op rijen geplante laagbomen. Mechanische boomschudders oogsten de olijven.

De dagloners blijven zonder werk en wijken uit. De streekontwikkeling blijft uit. Creatieve bezitters verbouwen steeds minder en bouwen om. Hoeves worden vakantie-oorden, landbouwgrond wordt recreatiegrond. Een vreemd nieuw ingevoerd toerisme komt op gang. Met watersport, heuse zeilboten, meerstranden en grasvelden. Grote grasvelden. Er is immers water in overvloed om het gras te bevloeien.

Om het gras groen te houden in de zomer, moet je het slechts acht uur per dag besproeien. Zolang dit niet mechanisch gebeurt, zal dat de vakbond gerust stellen.

De buitenlandse toerist betaalt graag de waterfactuur in ruil voor een absolute oase van rust. Bij thuiskomst kan die dan vertellen en alle Europees-tropische West-Iberische belevenissen ophalen.